

Az élet KIALAKULÁSÁNAK KIÁLLÍTÁSA

A Természettudományi Múzeum felszabadulásunk után első ízben alig néhány hónapja nyitotta meg kapuit. Máris hatalmas érdeklődés nyilvánul meg a dolgozók körében kiállítására iránt. Aki ezt a kiállítást végignézte, valóban olyan meggyőző és átfogó képet kap, mintha könyvek egész sorát olvasta és tanulmányozta volna át.

A modern biológia igazságainak felderítője: *Darwin*, gyakorlati alkalmazója: *Micsurin* és a materialista természettudományos gondolkodás megalapítója: *Engels* emlékének nemcsak azzal hódol ez a kiállítás, hogy e nagy hármaskörökét is bemutatja, hanem egész anyagát az ő tanításainak, kísérletezéseiknek és felfedezéseiknek szellemében állította össze.

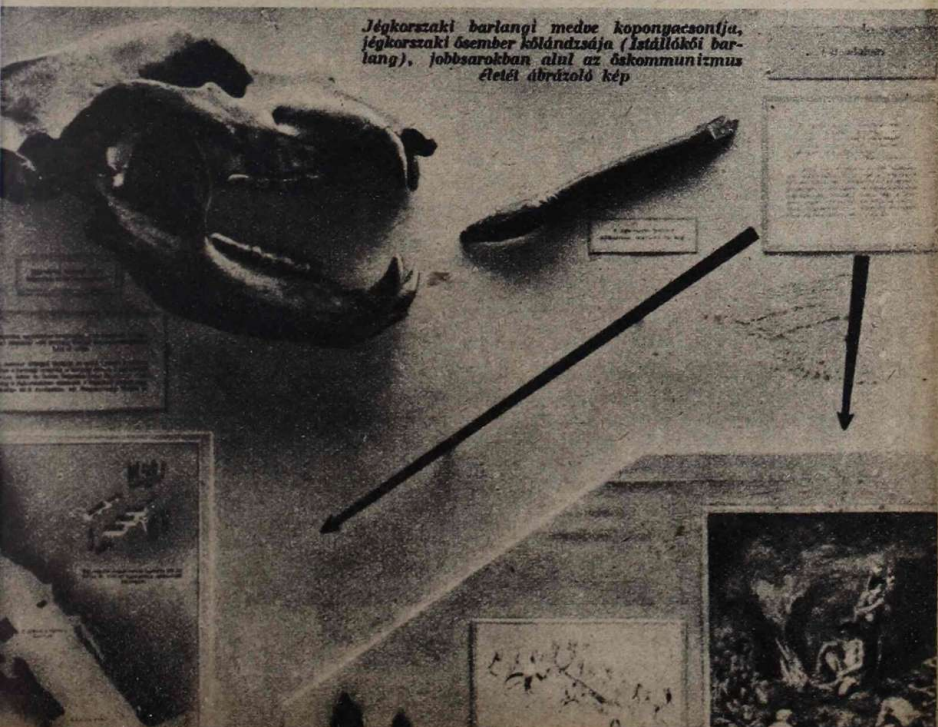
A kiállítás magában foglalja a Föld keletkezését, a növényzet és állatvilág kialakulását és az ember megjelenését, egyszóval, az élet kialakulását. A kiállítás első része fejlődéstörténeti, az ember megjelenésétől

kezdve azonban társadalomtörténeti vonatkozású.

A TUDATLANSÁG ÉS BABONÁK ELLEN

indul harcba ez a kiállítás a modern természettudományok kétségen felülálló, meggyőző bizonyítékaival. Az élet keletkezését az egyes népek különböző legendákkal magyarázták. A kiállítás első színes reprodukciója hatalmas indiánt ábrázol, amint az a tengerbe nyúl s a tengerfenék iszapjából magas hegyeket és dombokat formál. Az ősi indián hit szerint ugyanis a szárazföld alakulása ily módon történt.

Az igazi természettudományos gondolkozással először Demokritos és Epikuros tanaiiban a görögöknél találkozunk, akik azt hirdetik, hogy „csak a határtalan térben megszülető, majd eltűnő világok végtelen sora van”. Ez az a gondolat, amely a mai természettudományos gondolkodáshoz vezet.

Tempári és délebbi lundza-hegyek, vakarók és nyíl-hegyek. Lándzsával, kézi fűzővel élte meg a vadállatot az ember. A vakaróval a bőrét tisztította meg. Nyílval a távolból lőtt.

Az első üveglappal takart fölkében levő képek szemléltetően bizonyítják, hogy a Föld a Világegyetemnek parányi része csupán és azzal szervesen összefügg. A mai kődfoltok, csillagképek, tejutak alakulásán keresztül láthatjuk, hogy Földünk is ilyen változásokon kellett keresztülmenjen, míg eljutott odáig, hogy az élet megjelenhetett rajta. Látjuk tehát azt, hogy a Föld, amit mi, akik rajta élünk, nyugodtnak, mozdulatlanak érzünk, a Világegyetemben egyszerre sokféle mozgást végez. Forog önmaga körül, kering napja körül, más égitestek felé halad, hasonló égitestekkel együtt a tejútrendszerben kering és azonkívül rohan a világűrben.

Földünk felépítését tekintve — a belső izzón folyó magtól a külső kéregig — hasonló a Világegyetem más bolygóinak felépítéséhez, az a hozzánk került meteorvasak és meteorkövek bizonyítanak. Ezek a forgás következtében leszakadtak az égitestekről és a világűrben repülve eljutottak Földünkre, mint távoli csillagok parányi töredékei, üzenetei annak, hogy a többi csillag is a Földéhez hasonló anyagokat tartalmaz.

A FÖLD KIHŰLÉSE

majd a növény és állatvilág megjelenése természetesen évmilliókkal ezelőtt ment

végbe. A Föld történetének különböző korából az ásatások alkalmával a Föld mélyében megkővesedett maradványokat találunk, amelyek a mai növényzethez igen hasonlóak, csak persze évmilliókon keresztül egyre fejlettebbek lettek. Az ezekben a rétegekben megtalált állati csontvázak bizonyítónak mutatják, hogy a Földtörténet különböző koraiban olyan állatok éltek, amelyek azóta már nagyrészt kihaltak.

A SZERVES ÉLET MEGJELENÉSE FÖLDÜNKÖN

a tudomány mai állása szerint a vízben történt. A hosszú fejlődési sorozat folyamán mikroszkopikus egysejtű lényekből alakulnak ki az őshalak és láthatjuk a kiállításon, hogyan formálódnak ki fokozatosan azok uszonyaiból a lábszerű végtagok. A további fejlődés folyamán olyan szívek és légzőszervek alakulnak ki az egyes állatfajokon, hogy azok alkalmassá válnak szárazföldi életre. Így alakul ki és jelenik meg az első szárazföldi állat, mely gyíkformájú és millió évekkel az ember megjelenése előtt ura a szárazföldnek. Vele egyidőben még számos, hüllőszerű társa alakul ki. A ma élő hüllők között a kígyóknál általában nem találunk lábakat, az óriáskígyónál azonban nemcsak

a belső vázban találjuk meg a lábcsokevényeket, hanem kívülről a bőrön kis dudorok formájában jelennek meg ezek az egykori lábak csökevényei.

A Hecke-féle biogenetikai törvényt szemléltetően bizonyítja itt az egymásmellé helyezett csirke- és emberi embrió, melyek fiatal állapotban alig különböznek egymástól. Egyéni fejlődésük folyamán ugyanazt az utat járják meg, mint amit évmilliókon keresztül tett meg a törzsejlődés.

Engelsnek azt a tanítását, hogy

AZ EMBERT A MUNKA TETTE EMBERRE

és a kéz tudatos felhasználása — szerszámok készítésére — emelte ki az állatok világából,

az egymás mellé helyezett emberi és csimpánztenyér bizonyítja. Formailag két teljesen egyező végtaggal állunk szemben. A szerszámok legősibb feltalálási, alkalmazási módját szintén az emberi kézről származtatjuk és vezethetjük le. Az ősember begörbített ujjakkal a tenyeréből ivott, így ez a forma adta az ötletet csésze készítésére, míg az ökölbe szorított kéz, mellyel képes volt erősebbet ütni, a kalapács megszerkesztésére vezetett. A hüvelyk- és mutatóujj pedig például valóságos harapófogót mutat; vagyis a kézhasználat adja az eszközkészítés ötletét.

Az ember legközelebbi állati rokona az emberszabású majom, mely négykézláb mászkál és nem jutott el oda, hogy mellső

Istállóközi barlangban (Bükk-hegység) talált nagyméretű tűzhely. Közepén vaslag hamutégleg, a szélén ülőhelyek az egy hordában élők számára

Alul: A munka szerepe az emberesülésben. A kéz. Az eszközök használata

lábait ne használja soha a járásnál segítségül. Képes ugyan ezeket némi eszköz gyanánt felhasználni — követ ragad, gallyat tör, kapaszkodik — de eszközöket készíteni képtelen. Az eszköz készítésre egyedül a ember képes. A kiállításon egy táblán rajzolva láthatjuk az emlőállat, a majom, majd az ember testtartásának egyes állomásait, a kezdeti négykézlábjárástól a délceg, büszke, egyenes felállásig.

Az ember az egyedüli lény, mely nemcsak egyenes testtartásával, hanem mellő végtagjainak — kezének — a munka szolgáltatába való állításával kiemelkedett az állatvilágból és az élőlények urává vált.

Az emberi élet első otthona és menedéke a hegyek üregei és barlangjai voltak. A kiállításon eredetiben láthatjuk a magyar régészeti tudomány multévi nagy leletét: a Bükk-hegység istállóközi barlangjában talált aurignacien-kori tűzhelyet. Ez a méretre is

NAGY TŰZHELY

a csiszolatlan kőkorszak ősközösségi társadalmi rendjének idejéből származik. Több négyzetméteres, kerek, középső része vastag hamuréteg, széleinél változatlanul ott vannak azok a lapos nagy kódarakok, amelyek ülőhelyül szolgáltak az egy törzsben, egy hordában élő embereknek. A munka is, de a zsákmány is a törzsé — a közösségé volt. A tűzhely hamujában ott láthatók változatlanul a kovakövekből pattintott szerszámok, ahogy tízezer évvel ezelőtt kihullott kezükből. Zsákmányul ejtett és elfogyasztott állatok, többnyire fiatal barlangi medvék maradványai kétségtelen bizonyítékai a tűzhely ősi korának.

EZ A KOR A LEGRÉGIBB ŐSKÖZÖSSÉGI TÁRSADALOM,

amikor a magános ember már csoportba szervezkedik.

Ezzel a kiállítással a múzeum — hármas feladata közül — valóban teljesítette a legfontosabbat: a haladó tudomány terjesztését, a széles dolgozó tömegek nevelését. Ez a kiállítás a régi kiállításokkal ellentétben valóban a nevelést szolgálja. Azokat a kérdéseket tárja fel nyíltan, tudományos bizonyítékokkal alátámasztva, amelyek mindig foglalkoztatták az embereket, de amelyeket hosszú évszázadokon keresztül igyekeztek elködösíteni, eltitkolni.

Büszkeség és nem szégyen az, hogy az ember az állatvilág tagja, hiszen az élők világában az ember tette meg a legnagyobb fejlődés útját és így lett ennek az élővilágnak legyőzőjévé, átalakítójávé. „Az állat csupán felhasználja a külső természetet és egyszerűen jelenlétével hoz létre benne változásokat; az ember változtatásaival céljai szolgáltatába állítja azt, uralkodik rajta. És az ember ebben különbözik végső fokon, lényegében a többi állattól, ezt a különbséget pedig ismét a munka idézi elő”. (Engels: A természet dialektikája).

Onodi Ágnes.

a biológiai brigád tagja

Kérdések :

1. Hol jelent meg a szerves élet ?
2. Mi tette az embert emberré ?

Kiegészítő olvasmány :

Oparin : Az élet eredete.

Vadmacska, kolobuk majom, fiatal csimpánz és az ember csontváza, koponyája, valamint a lába és a kezének fejlődése. Nyilvánvaló, hogy az ember lette meg a leghosszabb utat a fejlődésben

